

‘Ik droomde van een groots en meeslepend leven’

In de nieuwe geschiedenisserie *In de voetsporen van de wederopbouw* kijkt Philip Freriks terug op de periode na de bevrijding van Nederland. Een tijd die hij zelf bewust meemaakte en van grote invloed was op de mens die hij is geworden.

Tekst: Bram de Graaf, beeld: Rogier Veldman

Laastst overkwam het hem weer. Was hij met zijn echtgenote Lili op vakantie in Bretagne, waar zij vandaan komt, en besloten ze na een vermoeiende wandeldag toch maar in hun hotel te eten. “Terwijl ik wist dat het restaurant niet veel voorstelde”, zegt Philip Freriks, aan de telefoon vanuit zijn vakantiehuis op Corsica. “En dat bleek te kloppen. Ik zei tegen Lili, we hadden gewoon een taxi naar het centrum moeten nemen. Maar ja, dat doe je dan niet, want dat is duur. En we zijn opgevoed met het idee: elk dubbeltje moet omgedraaid worden. Terwijl ik me dat ritje natuurlijk makkelijk kan veroorloven.”

Freriks is geboren in 1944 en een kind van de wederopbouw, de periode vanaf de bevrijding in mei 1945 tot aan grofweg 1960. Grote delen van Nederland lagen in puin na de Tweede Wereldoorlog, economisch stond het land aan de afgrond en ontelbare levens waren verloren gegaan. Er werd gerouwd en gebouwd. Over die periode heeft hij nu voor Omroep MAX een nieuwe serie *In de voetsporen van ...* gemaakt, nadat hij dat eerder deed over de invasie in Normandië van 6 juni 1944 (D-day) en de bevrijding van Nederland. Een logisch vervolg dus, al zag hij er aanvankelijk tegenop, geeft hij toe. “De eerste twee series gingen over leven en dood. Mensen stonden, vaak tegen wil en dank, voor die

keuze. Ik ging met veteranen terug naar het front waaraan ze hadden gelegen. Allemaal hadden ze de dood in de ogen gekeken. Sommigen waren gewond geraakt, anderen waren nog altijd getraumatiseerd. Heel anders dus dan de wederopbouw, waarin het vrede was. Konden we over die tijd ook dergelijke dramatische verhalen vinden? Dat is gelukt.”

Wat is kenmerkend aan die verhalen?

“Veel verhalen gaan over mensen die tussen wal en schip terecht zijn gekomen. Ik spreek met de dochter van een Duitse soldaat. Haar jeugd was besmet, ze werd overal met de nek aangekeken. Dat had grote impact op de rest van haar leven.

‘Thuis werd elke cent omgedraaid. Zoiets neem je mee in je zijn’

Ik ontmoet Joodse Nederlanders die de concentratiekampen overleefden; ze waren alles kwijt en niemand zat op hen te wachten toen ze terugkeerden. Veel indruk op mij maakte ook het relaas van een Duits jongetje dat met zijn ouders uit Silezië – toen Duitsland, nu Polen – voor de oprukkende Russen vluchtte en in het noorden van West-Duitsland belandde,

waar ze in bittere armoede leefden en zijn vader aan de drank raakte. In de naoorlogse jaren haalde de kerk deze kinderen naar Nederland voor een vakantie in een gastgezin waar ze konden aansterken. Dat jongetje is onderdeel geworden van die Nederlandse familie en bezoekt hen nog altijd, een prachtig verhaal. Ook onze burens in Utrecht hadden destijds zo'n Duits meisje, Marianchen.”

Deze serie moet een feest der herkenning voor je zijn.

“Qua sfeer zeker, met name de soberheid. Armoede is een zwaar woord, want we hebben thuis nooit honger geleden, maar elke cent werd omgedraaid. Ik werd naar de groenteboer gestuurd voor een paar kilo aardappelen en daar werd me gevraagd: geschild of niet? Dat kostte één cent extra. Geen sprake van! Dat deden we zelf. En zoiets neem je mee in je zijn. Ik merk dat ook in gesprekken met leeftijdgenoten, zoals Maarten van Rossem, met wie ik *De slimste mens doe*. Vaak hebben we aan een half woord genoeg om te weten waar de ander het over heeft als het over dat soort dingen gaat. De eenvoud en soberheid waarin we zijn opgevoed, blijft. Ook Maarten leeft enorm sober, terwijl hij het financieel prima voor elkaar heeft. Grappig.” →

Profiel

Ook jouw gezin heeft een groot verlies in de oorlog geleden, je broertje Jan kwam in april 1945 om, bij de bevrijding van Groningen. In de eerste aflevering gaat het over niet rouwen, maar bouwen. Is ook dat herkenbaar?

“Bij ons werd er wel degelijk gerouwd, hoor. Maar de algemene mentaliteit was inderdaad: we moeten nu eens ophouden over die oorlog, dus mijn ouders spraken daar niet met de burens over. We waren heel discreet in ons verdriet en liepen er niet mee te koop. Maar in onze kleine kring was het wel een ding, om het zacht uit te drukken. Hoewel ik heel fijne kindertijd had, was het verdriet nadrukkelijk aanwezig. Vooral bij mijn moeder. En ik was onderdeel van haar verdriet, dat voelde ik. In mijn herinnering gingen we elke zondag naar het graf van mijn broertje, ons wekelijkse fietstochtje. Dat bleek later veel

NAAM: Philip Johan Freriks
GEBOREN: Utrecht, 27 juli 1944
PRIVÉ: Woont met zijn Franse echtgenote Lili in Parijs, één zoon
OPLEIDING: Hbs in Utrecht, politieke wetenschappen in Parijs
CARRIÈRE: Werkte al op de middelbare school bij een krant. Was van 1971 tot 1993 Frankrijkcorrespondent. Presenteerde van 1996 tot en met 2009 het *Achtuurjournaal* en vanaf 1990 o.a. *Het groot dictee der Nederlandse taal*, was columnist bij het radioprogramma *OVT* en schreef enkele boeken. Maakte eerder voor Omroep MAX *In de voetsporen van D-day* en *In de voetsporen van de bevrijding*. Presenteert sinds 2012 bij KRO-NCRV *De slimste mens*.

‘Als het werk me begint tegen te staan, stop ik en ga ik naar mijn berg op Corsica’

minder vaak te zijn geweest, maar het geeft aan hoe ik me dat herinner. Het was zodanig aanwezig dat ik het nog kan uittekenen met de geuren en kleuren erbij.”

Wat was de droom van dat Utrechtse jongetje?

“Ik wilde groots en meeslepend leven. Wat dat was, wist ik niet precies. Maar ik dacht dat het in Parijs te realiseren moest zijn en daarom vertrok ik in 1965 naar Frankrijk. Nou, dat viel erg tegen. Er was niets groots en meeslepend aan. Dat was alleen als je kunstenaar was en in bepaalde kringen terecht kwam. Of als je veel geld had om ten volle van die stad en alles wat het te bieden had te genieten. Ik was geen kunstenaar en ik had als student geen cent te makken. Het was sappelen. Het duurde even voor ik mijn weg had gevonden. Ik kreeg een soort van migrantenmentaliteit: ik zou pas teruggaan naar Nederland als ik het had gemaakt.”

Dat is je gelukt. Je was jarenlang ‘onze man in Frankrijk’, het gezicht van het ‘Achtuurjournaal’ en nu van ‘De slimste mens’. Je bent een van de oudste

presentatoren op de Nederlandse televisie en je wordt nog altijd gevraagd.

“Dat is ook meteen het fijne; ik word gevraagd en hoeft er zelf niet achteraan. Ik vind het ook gewoon hartstikke leuk om te doen allemaal. Voor *De slimste mens* kom ik twee keer per jaar een paar weken naar Nederland voor de opnames, dat is heel overzichtelijk. En dit soort geschiedenisprogramma’s zijn heel interessant. Het brengt me op plekken waar ik anders nooit naartoe zou gaan en ik kom in contact met mensen die ik anders nooit ontmoet zou hebben. Het heeft inhoud en geeft energie. Al zijn het soms erg lange dagen. Dan trek ik aan de bel: ‘Jongens, hou even rekening met mijn leeftijd.’ Maar zolang ik in een goede gezondheid verkeer, is het prima te doen. En als het me begint tegen te staan, stop ik en ga ik op mijn berg op Corsica genieten van het prachtige uitzicht. Ik zit in een vrij luxe positie. Mijn zus zegt altijd dat ik een zondagskind ben. Wat dat betreft heeft ze gelijk.”

► IN DE VOETSPOREN VAN DE WEDEROPBOUW, ZATERDAG 20.25 NPO 2